

# Ocenianie kształtujące

Na lekcjach języka polskiego

Materiały zebrała i opracowała: Teresa Kozioł LSCDN

- Od roku 2000 ocenianie kształtujące stało się **przedmiotem badań naukowych** oraz **działań** mających na celu **poprawę pracy szkoły**.
- **Liderka projektu** Organizacji Współpracy Gospodarczej
- i Rozwoju (**OECD**) Janet Looney przybyła na **zaproszenie Centrum Edukacji Obywatelskiej do Polski** na rozmowy z **MEN** w sprawie stosowania oceniania kształtującego.
- Powstał **Program Szkoła Ucząca Się (SUS)**, który jest wspólnym **przedsięwzięciem Centrum Edukacji Obywatelskiej i Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności**.
- <http://sus.ceo.org.pl/>

# Raport Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)

- **Ocenianie kształtujące - to częste, interaktywne ocenianie postępów ucznia i uzyskanego przez niego zrozumienia materiału, tak by móc określić, jak uczeń ma się dalej uczyć**
- **i jak najlepiej go nauczać.**

# Ustawa o systemie oświaty

- **Art. 44c. 1.** Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.
- **Art. 44e. 3.** Nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę w sposób określony w statucie szkoły.

# Ustawa o systemie oświaty

- Art. 44i.
- 3. Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej:
- 1) oceny bieżące i śródroczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych,
- a także śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania są ustalane w sposób określony w statucie szkoły;

# Ustawa o systemie oświaty

- Art. 44i.
- 4. Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, oceny bieżące oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne ze wszystkich albo wybranych obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych, a także śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania mogą być ocenami opisowymi, jeżeli statut szkoły tak przewiduje.

# Rozporządzenie z 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania...

- § 3. Wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy, dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia: również
- 4) nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych w pkt 1–3, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole – na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów.

Rozporządzenie z 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 843)

- § 14. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma
- na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających
- w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć .



# Podstawa Programowa

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ( Dz. U. 2012 r. poz. 977 ):
  - Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia
- w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą:
  - 6) umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata , odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji;
    - Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym należą:
  - 7) umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;

# Materiał przygotowany w oparciu o publikacje na stronie CEO

- **Publikacje CEO:**
- <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/publikacje>
- **Skarbiec CEO:**
- <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/skarbiec-ok/inspiracje/artykuly-o-ok>

- **Literatura:**
- **Danuta Sterna: Ocenianie kształtujące w praktyce** (elementy oceniania: podawanie uczniom celów lekcji, określanie kryteriów sukcesu, praca z informacją zwrotną, zadawanie uczniom pytań kluczowych, techniki zadawania pytań, ocena koleżeńska, samoocena, współpraca z rodzicami).
- **Danuta Sterna: Uczę (się) w szkole** (strategie oceniania- jak pomóc uczniom w uczeniu się?)
- Oparcie na **własnej praktyce stosowanie oceniania kształtującego** daje jej przekazowi wiarygodność i pokorę wobec trudnej pracy nauczyciela.

## • Szkolne inspiracje Zeszyty I – VII

- [Pobierz "Zeszyt 1 - Cele lekcji" \(pdf\)](#)
- [Pobierz "Zeszyt 2 - Nacobezu" \(pdf\)](#)
- [Pobierz "Zeszyt 3 - Informacja zwrotna" \(pdf\)](#)
- [Pobierz "Zeszyt 4 - Współpraca z rodzicami" \(pdf\)](#)
- [Pobierz "Zeszyt 5 - Rozwód oceny kształtującej z sumującą" \(pdf\)](#)
- [Pobierz "Zeszyt 6 - Techniki zadawania pytań. Pytania kluczowe." \(pdf\)](#)
- [Pobierz "Zeszyt 7 - Ocena koleżeńska i samoocena" \(pdf\)](#)
  
- <http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/filmy-ok>
- [http://www.doradcametodyczny.pl/files-my/new\\_docs/Inne\\_dokumenty/zeszyt\\_%20oceniekszaltujace.pdf](http://www.doradcametodyczny.pl/files-my/new_docs/Inne_dokumenty/zeszyt_%20oceniekszaltujace.pdf)

- Sukces szkoły zależy od jakości dwóch powiązanych ze sobą procesów – prowadzonego przez nauczycieli nauczania oraz uczenia się uczniów.
- Ocenianie kształtujące - ocenianie pomagające nauczycielowi nauczać,
- a uczniom się uczyć.

- ELEMENTY OCENIANIA  
KSZTAŁTUJĄCEGO (8)

# Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:

- 1. Określa cele lekcji i formułuje je
- w języku zrozumiałym dla ucznia

- **1. Określa cele lekcji i formułuje je w języku zrozumiałym dla ucznia, to znaczy:**
- Nauczyciel przed przystąpieniem do planowania lekcji zastanawia się, jakie cele chce zrealizować z uczniami podczas lekcji. Określa też, co chce, aby uczniowie osiągnęli.
- **Cele - po co się uczymy, do czego dążymy? :**
- np. Zrozumiecie, czym różni się poezja od prozy.
- Często cel, który stawia sobie nauczyciel, może być dla ucznia niejasny. Dlatego nauczyciel musi go tak sformułować, aby stał się on zrozumiały dla każdego ucznia. Pod koniec lekcji wraz z uczniami nauczyciel sprawdza, czy cel został osiągnięty.



- **Przykłady dobrych praktyk**

- Ewa Kurek, nauczycielka języka polskiego
- w Szkole Podstawowej nr 4 w Andrychowie (Zeszyt II Nacobezu):

„Umówiłam się z uczniami, iż na początku zajęć będę informowała ich o celu lekcji.

Jeżeli uznam, że cel może dla nich być niejasny, to poproszę dzieci, aby parami powiedziały sobie nawzajem, jak zrozumiały mój komunikat.

Następnie kilku uczniów powie głośno o swoich wątpliwościach”.

# Temat lekcji: Miłość ojczyzny – czy zawsze taka sama? Ignacy Krasicki *Hymn do Miłości Ojczyzny*

- **CELE LEKCJI:** (co chcę osiągnąć, do czego dążę)
- (wyrażone w języku ucznia)
- Zapoznam się z *Hymnem do Miłości Ojczyzny Ignacego Krasickiego*,
- *spróbuję zaśpiewać go z podkładem muzycznym*,
- *poznam okoliczności powstania utworu*,
- *powiążę jego treść z wydarzeniami historycznymi.*

(Ostrowska, Sterna: *TIK na lekcjach*)

- **Anna Chmielewska, Anna Konkolewska**  
<http://www.cen.gda.pl/jezyk-polski/>:
- Temat lekcji w klasie I gimnazjum: *Co czuje rodzic po utracie dziecka? Analiza i interpretacja Trenu VIII Jana Kochanowskiego.*
- Cele ogólne lekcji:
- Analiza i interpretacja *Trenu VIII* Jana Kochanowskiego.
- III. Cele szczegółowe operacyjne – uczeń:
- – opisuje uczucia, które budzi w nim utwór,
- – rozpoznaje problematykę utworu,
- – określa adresata i nadawcę,
- – charakteryzuje postać mówiącą w utworze,
- – nazywa uczucia wyrażone w wierszu,
- – rozpoznaje w utworze apostrofy i archaizmy.

- **Cele sformułowane w języku ucznia (ja)**

- – Poznam treść *Trenu VIII* Jana Kochanowskiego.
- – Określę nadawcę i odbiorcę oraz sytuację liryczną utworu.
- – Rozpoznam w trenie apostrofę i archaizmy.
- – Scharakteryzuję uczucia podmiotu lirycznego.
- – Nazwę rodzaj liryki.

- **Nacobezu (2. osoba)**

- Wyjaśnisz, kto i w jaki sposób wypowiada się w utworze (w której osobie, czy mówi o sobie czy o kimś innym).
- Opowiesz do kogo zwraca się podmiot liryczny.
- Wskażesz, jakimi środkami językowymi posługuje się osoba mówiąca w utworze, o jakich uczuciach mówi.

-

- KRYTERIA OCENIANIA
  - NaCoBeZu

- Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:
- **2. Ustala wraz z uczniami kryteria oceniania,**  
**czyli to, na co będzie zwracać uwagę przy**  
**ocenie pracy ucznia (NaCoBeZu).**
- Uczeń musi wiedzieć, co dokładnie będzie podlegało ocenie. Nauczyciel sam lub wraz z uczniami ustala kryteria oceniania - co będzie brane pod uwagę przy ocenianiu (NaCoBeZu).
- Czyli, co będzie dowodem na to, że cele zostały osiągnięte.

Kryteria pomagają uczniom przygotować się do sprawdzianu oraz wykonać pracę tak, aby postawiony przez nauczyciela cel został zrealizowany. Nauczyciel konsekwentnie ocenia tylko to, co wcześniej zapowiedział.

# NaCoBeZu wynika z celów

- Cele lekcji są sformułowane jako odpowiedź na pytania: po co tego uczyć, **co chcę osiągnąć, do czego dążę** (zwykle jest ich kilka, czasami jeden).
- Nacobezu jest odpowiedzią na pytanie „co będę sprawdzała?” lub „czego uczeń ma się nauczyć”
- Nacobezu jest najczęściej w formie II osoby: umiesz, wymienisz, potrafisz, zredagujesz...(jest ich kilkanaście lub więcej).
- (umie, wymienia, potrafi – to cele operacyjne)



- Nacobezu - to dokładne wytyczne dla ucznia, wskazówki, czego uczeń musi się nauczyć, np. przy realizacji tematu z *Latarnika*:
- Cel w języku ucznia: Poznam kompozycję utworu literackiego (budowa, układ elementów świata przedstawionego: bohatera, czasu, przestrzeni, układu zdarzeń, nadawcy, odbiorcy, itp.)
- Nacobezu:
  - -poznasz cechy gatunkowe noweli,
  - -wskażesz wydarzenie, które stanowi punkt kulminacyjny w "Latarniku" Sienkiewicza,
  - -zredagujesz plan wydarzeń przedstawionych w utworze,
  - -wskażesz 2 wątki utworu,
  - -podasz definicję pojęcia "retrospekcja,,
  - (Asia Hytroś, Zeszyt drugi Nacobezu).

# Język polski, klasa V szkoły podstawowej

## „Nacobezu”:

- Zredagujesz opowiadanie z narratorem w pierwszej osobie.
- Zastosujesz trójdzielną kompozycję.
- Zaprezentujesz bohatera, korzystając z jego charakterystyki.
  
- Nacobezu na blogu nauczyciela historii:
- <http://mlodzi-historicy.blogspot.com/>

- INFORMACJA ZWROTNA

- **Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:**
- **3. Stosuje efektywną informację zwrotną.**
- Nauczyciel zamiast stawiać ocenę sumującą przekazuje uczniowi komentarz do jego pracy.
- Dobra informacja zwrotna zawsze **powinna zawierać cztery elementy:**
- wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,
- odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,
- wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić tę konkretną pracę,
- wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.
- **Informacja zwrotna musi być ściśle związana z kryteriami oceniania określonymi przed wykonaniem zadania (czyli z NaCoBeZu).**

<http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/ok-na-lekcjach-jezyka-polskiego>

Zbigniew Jelonek Społeczna SP nr 11 STO w Warszawie)

- Informacja zwrotna: *Wymyśliłeś ciekawą i oryginalną historię. Gratuluje wyobraźni.*

### Zalety:

- *Praca jest opowiadaniem,*
- *Narrator jest w pierwszej osobie,*
- *Trójdzielna kompozycja,*
- *Większość dialogów została poprawnie zapisana,*
- *Jedna informacja o wyglądzie Bilba.*
- Wskazówki do poprawy:
- *Ostatni akapit wyznacz nieco później,*
- *Dodaj co najmniej dwa zdania o wyglądzie hobbita,*
- *Wprowadź dodatkowe informacje o miejscu zdarzenia,*
- *Zaczynaj każdy dialog od myślników.*

- Najczęściej wykorzystywanymi i najskuteczniej wpływającymi na efekty nauczania według nauczycieli stosujących ocenianie kształtujące są:
- cele, „nacobezu“ i informacja zwrotna.
- Dobrze jest wspólnie z uczniami ustalić (zapisać w PZO), które prace będą oceniane sumująco, które opatrzymy informacją zwrotną, a które jedną i drugą oceną. Okazuje się, że informacja zwrotna z oceną jest mniej skuteczna.

- FUNKCJA OCENY SUMUJĄCEJ
  - I KSZTAŁTUJĄCEJ

- Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:
- **4. Rozróżnia funkcje oceny sumującej i kształtującej**
- Ocena sumująca ma znaczenie przy podsumowaniu wiedzy nabytej przez ucznia i zwykle ogranicza się do stopnia.
- Ocena kształtująca służy uczniowi do tego, aby uświadomił sobie, co zrobił dobrze, co źle i jak może poprawić swoją pracę. Towarzyszy i pomaga uczniowi w trakcie procesu uczenia się.
- W ocenianiu kształtującym rozdzielamy ocenę sumującą od kształtującej, uczeń otrzymuje mniej ocen (stopni),
- a częściej informację zwrotną od nauczyciela czy kolegi.



- BUDOWANIE ATMOSFERY UCZENIA SIĘ, PRACUJĄC
- Z UCZNIAMI I RODZICAMI

**Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:**

**5. Buduje atmosferę uczenia się, pracując z uczniami i rodzicami.**

Warto poświęcić czas na dyskusję o tym, jak uczniowie się uczą i co pomaga im się uczyć. Atmosfera sprzyjająca uczeniu się przejawia się większym poczuciem własnej wartości uczniów, zaangażowaniem w proces uczenia się, samodzielnością, umiejętnością współpracy oraz świadomym i odpowiedzialnym uczeniem się.

**Rodzice są partnerami i pomocnikami nauczyciela w nauczaniu swoich dzieci.**

- Zamiast pytać swoje dziecko: Jaką ocenę dziś dostałeś?  
Powinni zapytać: **Czego się dziś nauczyłeś ?**

- **PYTANIA KLUCZOWE**

**Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:**

## **6. Potrafi formułować pytania kluczowe.**

Pytania kluczowe to **pytania, które skłaniają uczniów do myślenia**. Takie pytania ukazują uczniom szerszy kontekst omawianego zagadnienia, **zachęcają do poszukiwania odpowiedzi** i silniej angażują w naukę.

- Dobre praktyki

# Zeszyt VI OK – dobre praktyki:

- Kiedy uczniowie nie są zaangażowani w pracę na lekcji, czasem zwracam się z prośbą do nich, aby pomyśleli, co młodego człowieka mogłoby zainteresować np. z omawianej lektury (Ewa Mazur, )
- Najwyższą wartość w praktyce szkolnej mają pytania, które nie są odtwórcze, zmuszają uczniów do myślenia, wiązania faktów, kojarzenia wiedzy z różnych działów, skłaniają do poszukiwania, dociekliwości (Hanna Mąka)
- Takie pytania pomagają wyciągać wnioski, „drażą skałę”, w sumie więc umożliwiają odpowiedź na pytanie kluczowe, które pozwala zrealizować główny cel lekcji.

- *Laura Piotrowska wykorzystuje taksonomię Blooma, która określa różne kategorie celów. Nauczyciele tworzą pytania, uruchamiające kolejne poziomy myślenia - (ewaluacja, synteza, analiza, zastosowanie, zrozumienie, wiedza)*
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Taksonomia\\_Blooma](https://pl.wikipedia.org/wiki/Taksonomia_Blooma).
- *Każda lekcja powinna uruchamiać wszystkie poziomy myślenia.*

- Ewa Borgosz podkreśla, że nieistotne są nasze założenia: Pytanie kluczowe nie służy temu, by uczniowie przeszli drogę, którą my zaplanowaliśmy. Raczej mamy możliwość poznania drogi myślenia ucznia. Jeśli poprowadzimy lekcję tak, by uczeń na końcu znalazł odpowiedź – to osiągamy sukces.
- **Anna Staszak: Ważne, aby w wybranym momencie lekcji zasiać wśród uczniów twórczy niepokój,** obudzić wyobraźnię i skłonić do rozwiązania problemu czy znalezienia odpowiedzi.



- Danuta Sterna: Pytanie musi być powiązane
- z celami i powinno pobudzić u uczniów chęć pozyskania na nie odpowiedzi.
- *Jeśli uczniowie współpracują ze mną, to znaczy, że pytanie kluczowe jest dobre! Sprawdzę to po efektach. Nie wydaje mi się więc istotne brzmienie pytania kluczowego, czy jest np. otwarte (jeśli zamknięte, to wystarczy dodać – „odpowiedź uzasadnij” i się otwiera) lub czy ma w sobie pytajnik, czy może być w formie twierdzącej. Chciałabym tylko, aby moi uczniowie zainteresowali się tematem i byśmy wspólnie po lekcji wiedzieli, jak odpowiedzieć na pytanie kluczowe.*

# Zeszyt 6 OK: Techniki zadawania pytań

- *W powyższych wypowiedziach pojawia się istotna cecha pytania kluczowego*
- – *angażuje ono wszystkich uczniów, nawet najslabszych*, którzy odwołują się raczej do swoich doświadczeń niż do wiedzy. Kwestia ta pojawia się w wypowiedzi Magdaleny Swat – Pawlickiej: *Pytanie kluczowe nie powinno się odnosić do wiedzy, którą uczeń posiada, raczej do jego doświadczenia.*
- *Proponuję obserwować uczniów slabszych - pytanie kluczowe często jest dla nich szansą. Cechą pytania kluczowego, które uruchamia myślenie, jest także interdyscyplinarność.*

- *Trudne i poważne pytania kluczowe mogą zniechęcać uczniów.*
- *W trudnym zadaniu stawiania twórczych pytań mogą nam pomóc sami uczniowie. Można przy każdym nowym zagadnieniu gromadzić pytania, które intrygują naszych uczniów i na które chcieliby otrzymać odpowiedź.*
- *Kiedyś w wywiadzie zapytano Isidora Rabiego – fizyka nuklearnego i noblistę, jak to się stało, że został fizykiem. Odpowiedział, że to dzięki jego matce, która **codziennie po przyjściu ze szkoły pytała go: „Jakie mądre pytanie zadałeś dzisiaj w szkole?”***

- Barbara Rakicka zachęca do odważnych poszukiwań:
- *Może to być niedokończona opowieść,*
- *mapa z wymyślonymi znakami,*
- *wszystko, co pobudzi do myślenia, wyjdzie poza granicę schematu, zaskoczy.*
- *Forma pytania jest stosowana najczęściej, ale może to być pluszowy dziobak i pytanie: co będzie tematem dzisiejszej lekcji? Albo co ma wspólnego dziobak z ssakami?*
- ***Wymyślanie pytań, zagadnień, zagadek to sposób na lekcję, o której się nie zapomina i wynosi się z niej mądre skojarzenia.** Dobra atmosfera na lekcji, śmieszne pytanie to klucze do sukcesu. Techniki nauczania mówią: wyobraź sobie to, o czym się uczysz, skojarz z czymś śmiesznym, a łatwiej zapamiętasz.*

- Mirosława Motyka przyznaje: *Wymyślanie pytań kluczowych nie jest łatwe.*
- *Dobre pytania kluczowe wynikają z naszych doświadczeń życiowych, z obserwacji zjawisk i zachowań.*
- *Dlatego tak bardzo pomocne okazuje się tworzenie banków pytań kluczowych w gronie nauczycieli, uczących tych samych lub pokrewnych przedmiotów. Potrzeba systematycznej współpracy, a przede wszystkim przekonania, że pytaniom kluczowym warto poświęcić czas.*

- Joanna Hytroś: *Inspiracją może być obserwacja rzeczywistości, zainteresowań uczniów. Jeśli nauczyciel będzie wiedział, co może zaciekać młodzież, poradzi sobie z pytaniami. Wszelkie nawiązania do popularnych filmów, książek, tematów odgrywają ważną rolę.*
- Inga Opas zaznacza: *Dla mnie źródłem inspiracji są książki dla dzieci typu:*
- *„Co i jak?”. Polecam je w szkole podstawowej. Warto też sięgać do taksonomii Blooma (np. korzystając z artykułu Grażyny Czetwertyńskiej).*

- Monika Michaluk: Warto czasem zrzucić obowiązek układania pytań kluczowych na uczniów. Można oprosić dzieci, by do omawianego tematu ułożyły pytania, na które odpowiedź będzie dla nich samych ciekawą podróżą w świat wiedzy.



- *Jeśli mam trudność z wymyśleniem pytania na historii,*
- *to zastanawiam się, wchodząc w rolę ucznia, co by mnie zainteresowało, zachęciło do poszukiwań. Ostatnio na kółku historycznym zajmowaliśmy się tematem: „Husaria - broń pancerna XVII wieku”. A moje pytanie brzmiało:*
- *„Po co husarzom były skrzydła? Uczniowie szukali odpowiedzi, byli tym zainteresowani - pytanie było dobre. Uczniowie nigdy nie będą znudzeni ciekawymi pytaniami!!! (Jacek Pasierb)*
- *„Klucz” ma wzbudzić zainteresowanie uczniów,*
- *zachęcić do zastanowienia się, może też sprowokować konkretne działanie (Aleksandra Cupok)*



# Pytania kluczowe na lekcjach języka polskiego

<http://www.ceo.org.pl/pl/ok/news/pytania-kluczowe-na-lekcjach-jezyka-polskiego>

- Temat: Jak Skawiński tęsknił za ojczyzną?
- **Pytania kluczowe:**
- Czy wszyscy ludzie żyjący na obczyźnie są szczęśliwi?
- Jak tęsknota wpływa na zachowanie człowieka?
- Temat: Jakie refleksje budzi wiersz "Przepaść" T. Różewicza ?
- **Pytania kluczowe:**
- Dlaczego chłopiec ostrzegł staruszkę?
- Walka pokoleń – mit czy rzeczywistość?

- Temat: W jaki sposób budowany jest nastrój w wierszu Czesława Miłosza „Ganek”?
- **Pytanie kluczowe:**
- Jak zorganizujesz przyjęcie urodzinowe, aby goście wyszli z niego zadowoleni?
  
- Temat: Rzeczowniki własne i pospolite
- **Pytanie kluczowe:**
- Czym różnią się dwa słowa: człowiek i Marek?

# Pytania kluczowe:

- 1. Co chciał(a) osiągnąć bohater(ka), jakie motywy nim/nią kierowały?
- 2. Jak oceniasz postępowanie bohatera/ bohaterki?
- 3. Czy w życiu „opłaca się” dążyć do celu za wszelką cenę?
- *Pytania te mogą się pojawiać: w klasie pierwszej podczas omawiania „Opowieści wigilijnej” Karola Dickensa, w klasie drugiej – przy „Kamieniach na szaniec” Aleksandra Kamińskiego, w trzeciej – przy „Balladynie” Juliusza Słowackiego i „Antygonie” Sofoklesa. (Oczywiście to tylko niektóre propozycje). Uczeń na każdym etapie swojej edukacji humanistycznej i życiowej będzie inaczej odpowiadał na te pytania.*

- Warto też polecić nauczycielom
- stosowanie kontrowersyjnych pytań **kluczowych**, co niewątpliwie zachęci uczniów do odpowiedzi. Wielu z nich będzie chętnie obalać stawianą przez nauczyciela hipotezę, szczególnie w sytuacji, gdy nie damy po sobie poznać, że błędną hipotezę stawiamy celowo.

- **ZADAWANIE PYTAŃ  
ANGAŻUJĄCYCH UCZNIA**

# Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:

## 7. Potrafi zadawać pytania angażujące ucznia w lekcję.

- Zadawanie pytań w ocenianiu kształtującym polega na włączaniu wszystkich uczniów w myślenie nad rozwiązywaniem problemu postawionego przez nauczyciela. Ma temu służyć m.in.:
- wydłużenie czasu oczekiwania na odpowiedź ucznia,
- kierowanie przez nauczyciela pytania do wszystkich uczniów, a nie tylko do zgłaszających się,
- poszukiwanie w parach odpowiedzi na pytania nauczyciela,
- niekaranie za błędne odpowiedzi,.
- Zadawanie uczniom pytań „otwartych”.

- SAMOOCENA I OCENA  
KOLEŻEŃSKA

Nauczyciel, który stosuje ocenianie kształtujące:

## 8. Wprowadza samoocenę i ocenę koleżeńską.

- Uczniowie – na podstawie podanych kryteriów oceniania – wzajemnie recenzują swoje prace, udzielają wskazówek, jak je poprawić. W ten sposób uczą się od swojego kolegi: ustalania kryteriów oceniania (co oceniam?) i umiejętności dawania informacji zwrotnej (jak to komunikuję?)
- Jeśli uczeń sam potrafi ocenić, ile się nauczył i co jeszcze musi zrobić, aby osiągnąć wyznaczony cel, to czyni z niego aktywnego i odpowiedzialnego uczestnika procesu uczenia się.



- Strategie Rozwijania Ucznienia się i Nauczania (RUN)
  - Strategie oceniania kształtującego (5)
- Danuta Sterna: Uczę (się) w szkole (strategie oceniania- jak pomóc uczniom w uczeniu się?)
- <http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/news-files/ucze-sie-w-szkole.pdf>

- W książce Autorka wykorzystuje wypowiedzi i doświadczenia nauczycieli szkół uczestniczących w **kursie programu Szkoła Ucząca Się – Rozwijanie Uczenia się i Nauczania.**
- **Wyróżniono pięć strategii oceniania kształtującego:**
- I. Określanie i wyjaśnianie uczniom **celów uczenia się i kryteriów sukcesu.**
- II. Organizowanie w klasie **dyskusji, zadawanie pytań i zadań**, dzięki którym będzie można uzyskać informacje, czy i jak uczniowie się uczą.
- III. **Udzielanie uczniom informacji zwrotnych**, które umożliwiają widoczny postęp w ich procesie uczenia się.
- IV. Umożliwianie **uczniom korzystania z siebie nawzajem** jako zasobów edukacyjnych.
- V. Wspomaganie uczniów, by stali się **odpowiedzialnymi autorami** procesu swojego uczenia się.

# Strategia I

## Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu

Z perspektywy ucznia: Lepiej się uczyć, jeśli wiem po co i czego mam się nauczyć.

- Uczniowie mają prawo wiedzieć, do czego dąży nauczyciel, jakie cele stawia uczniom i sobie. Znajomość celu zwiększa motywację uczniów do nauki i odpowiedzialność za nią. Cele powinny być podane tak, by uczeń je zrozumiał, a pod koniec tematu należy sprawdzić z uczniami, na ile założone cele udało się osiągnąć. Tak w dużym skrócie można opisać element OK zwany celami lekcji.
- Częścią tej strategii OK jest również ustalanie i podawanie uczniom informacji, co będzie podlegało ocenie (element OK zwany „nacobezu” – na co będziemy zwracać uwagę). Informacja ta powinna być bardzo konkretna, tak aby uczeń sam mógł ocenić, czy opanował dany materiał w wystarczającym stopniu. Każda lekcja i każdy sprawdzian powinny być poprzedzone podaniem uczniom kryteriów sukcesu.

- Jeśli nauczycielowi uda się wprowadzić pierwszą strategię OK do swojej pracy, uczniowie powinni odpowiedzieć na dwa pytania:
- Jaki jest cel uczenia się danego tematu? Po co się tego uczyć?
- Czego wymaga ode mnie nauczyciel? Co powinienem umieć, abym był dobrze oceniony?
- Dzięki pierwszej strategii uczeń wie czego i po co będzie się uczył.

- ## Strategia II

Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.

- Z perspektywy ucznia:
- Lepiej się uczę, jeśli nauczyciel rozmawia ze mną o moich postępach i w każdej chwili wie, na jakim etapie nauki jestem.
- Nauczyciel, który stosuje drugą strategię OK, wie, na jakim etapie nauki są jego uczniowie i do tej wiedzy dostosowuje swoje nauczanie.
- Prowadzi z uczniami **dialog na temat tego, co już zrozumieli, a na co należy poświęcić więcej czasu.** Procesowi nauczania towarzyszy ciągły monitoring postępów uczniów.. Ważne jest umiejętne zadawanie pytań (element OK – techniki zadawania pytań), które stymulują myślenie, angażują uczniów w naukę, zachęcają do poszukiwania odpowiedzi. Proces nauczania powinien być oparty o pytania, do odpowiedzi na które uczniowie dochodzą samodzielnie:

- Lekcja, na której stosowana jest druga strategia OK, różni się od tradycyjnej lekcji tym, że nie jest monologiem czy wykładem nauczyciela. Jest dialogiem pomiędzy nauczycielem a uczniami.
- Szczególnie polecaną praktyką nauczycielską jest zadawanie zadań mających na celu odświeżenie wiedzy i odwołanie do informacji, które uczniowie już mają. Są to pytania o porównywanie, znalezienie różnic i podobieństw, a także tworzenie map myślowych, aby powiązać różne koncepcje.
- W ocenianiu kształtującym nauczyciel stale kontroluje stan wiedzy i umiejętności swoich uczniów i „nie przechodzi z materiałem dalej”, jeśli jego uczniowie jeszcze nie są na to gotowi.
- *(Danuta Sterna i Jacek Strzemieczny, Organizacja procesów edukacyjnych, red. Grzegorz Mazurkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego)*

- **Strategia III**

Udzielanie uczniom takich informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.

- Z perspektywy ucznia:
- Lepiej się uczę, jeśli nauczyciel udziela mi
- informacji zwrotnej, co zrobiłem dobrze,
- co i jak powinienem poprawić i jak mogę
- się dalej rozwijać.

# Strategia IV

Umożliwianie uczniom korzystania z siebie nawzajem jako zasobów edukacyjnych, by korzystali wzajemnie ze swojej wiedzy i umiejętności

- .
- Z perspektywy ucznia:
- Lepiej się uczę, jeśli korzystam z wiedzy
- i umiejętności moich koleżanek i kolegów.



# Strategia V

- **Wspomaganie uczniów, by stali się autorami procesu swojego uczenia się.**
- Jeśli uczeń nie będzie zmotywowany do nauki, to mimo dużych wysiłków nauczyciela, nie opanuje nowej wiedzy i umiejętności. Motywacja do nauki jest jednym z największych problemów dzisiejszej szkoły. Nie uda się jej poprawić, jeśli uczniowie nie będą brać odpowiedzialności za swoją naukę.
- Ważne jest wzmacnianie w uczniach poczucia własnej wartości oraz budowanie emocjonalnego zainteresowania nauczaniem przedmiotem.
-

# Uczniowie autorami swojego procesu uczenia się

- Aby zachęcić uczniów do nauki, nauczyciel może:
- - zastosować pytanie kluczowe (element OK), które zachęca uczniów do poszukiwania odpowiedzi i angażują ich w naukę,
- powiązać temat z rzeczywistością, w której żyją uczniowie, czyli odejść od wiedzy abstrakcyjnej ku jej zastosowaniom praktycznym.
- Do współpracy przy realizacji tej strategii warto zaprosić rodziców, zachęcając ich, aby nie pytali dzieci, jaki stopień otrzymały, ale czego się nauczyły. Rozmawiając o tym z dzieckiem, rodzice pomagają mu wziąć odpowiedzialność za jego proces uczenia się.

- Nauczyciel stosujący w praktyce strategie oceniania kształtującego koncentruje się nie tylko na nauczaniu, ale przede wszystkim na uczeniu się uczniów. Pytanie, jakie stawia, brzmi: **Czy moi uczniowie się uczą?**, a nie: Czy ja ich dobrze nauczam? Jeśli się nie uczą, muszę poznać ich sposób pracy i dostosować do niego swoje metody nauczania.
- Kierunek zmiany myślenia nauczyciela biegnie od: Co ja robię, jak nauczam? do: Co uczniowie wynoszą z moich lekcji?

# Moja Oświata – Danuta Sterna - BLOG

- <https://osswiata.pl/sterna/2015/10/11/1102/>
- <https://osswiata.pl/sterna/2015/11/15/ok-w-edukacji-dzieci-autystycznych/>

# Zeszyt drugi: Nacobezu:

[http://www.ceo.org.pl/sites/beta.serwisceo.nq.pl/files/news-files/zeszyt\\_dzielmy2\\_nacobezu.pdf](http://www.ceo.org.pl/sites/beta.serwisceo.nq.pl/files/news-files/zeszyt_dzielmy2_nacobezu.pdf)

- *Zapewne każdy widział korytarze szkolne pozawieszane hektarami wymagań z różnych przedmiotów na różne stopnie. Zakurzone, żółknięte... Kto je czyta, kto o nich pamięta? Tak się dzieje, gdy nauczyciele ograniczają się do podania nacobezu tylko na początku roku szkolnego.*
- *Podawanie nacobezu do dużych partii materiału nie pomaga uczniowi uczyć się, bo on go po prostu nie zapamięta.*

- *Każdy nauczyciel wie, że sam nie sprawi, by uczeń się nauczył – uczeń musi sam tego chcieć.*
- *W ocenianiu kształtującym staramy się, aby uczniowie byli gotowi wziąć odpowiedzialność za swój proces uczenia się, aby bardziej zależało im na wiedzy niż na wynikach testów, które tę wiedzę sprawdzają.*

- W powyższej prezentacji starałam się wskazać obowiązujące akty prawne oraz dokumenty szkolne (Statut, Przedmiotowe zasady oceniania), które regulują wprowadzanie i stosowanie przez nauczycieli oceniania kształtującego oraz przedstawić praktycznie poszczególne elementy i strategie OK.
- 
- Ocenianie kształtujące stanowi wielką wartość w procesie edukacji, wzbudza refleksję ucznia, a nie złość za negatywną ocenę, zmusza do myślenia, daje szansę najslabszym, jest dobrym kierunkiem reformowania oświaty. Może być stosowane w szkołach różnego typu i przez nauczycieli różnych przedmiotów.
  - Opracowanie: Teresa Koziół, LSCDN